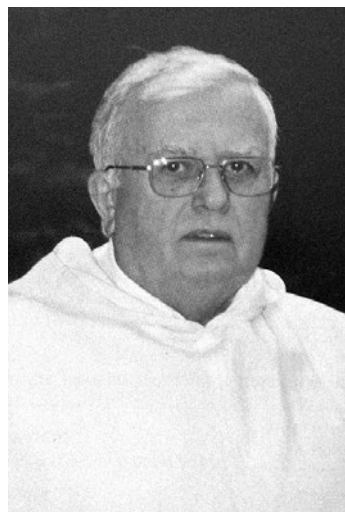


Profesoru Franji Šanjeku (1939. – 2019.) *in aeternam memoriam*



U zadnjih nekoliko mjeseci hrvatsku je znanost i kulturu zauvijek napustilo nekoliko istaknutih i cijenjenih stručnjaka s područja humanističkih i društvenih znanosti. Nažalost, među njima je i profesor Franjo Šanjek koji je znanstveno-nastavnu sveučilišnu karijeru započeo još davne 1970. godine. Ovdje želimo u osnovnim crtama prikazati život i djelo ovoga čovjeka koji je u mnogočemu zaslužan za razvitak hrvatske historiografije i obrazovanje brojnih naraštaja hrvatskih povjesničara i teologa, na mnogim školama, fakultetima i sveučilištima. Još više na to potiče me sve slabija informiranost naših studenata, ali i nekakva općenita indiferentnost, upravo o takvim ljudima koji su stvarali i međunarodno afirmirali naše povijesne znanosti.

Franjo Šanjek rođen je u Poljani Biškupečkoj (župa Sv. Ilije) kraj Varaždina 1. travnja 1939. godine. Otac Stanko bio je zemljoradnik, a majka Barbara (rođena Fijok) radnica. Sam je pak posvjedočio da je rođen zapravo nekoliko dana ranije, ali je upisan u matičnu knjigu pod navedenim datumom. Dok pučku školu pohađa od 1946. do 1950. u susjednom mjestu Sveti Ilija, srednju pohađa prvo od 1950. do 1952. u Zagrebu u Interdijecezanskoj srednjoj vjerskoj školi za spremanje svećenika, potom od 1952. do 1953. u Varaždinu, te u konačnici u Bolu na otoku Braču u Dominikanskoj klasičnoj gimnaziji gdje 1957. polaže ispit zrelosti (maturu). Odlučivši se za redovnički poziv pristupa dominikancima – Redu propovjednika (*Ordo praedicatorum*) – odnosno u Dalmatinsku dominikansku provinciju koja od 1962. nosi naziv Hrvatska dominikanska provincija. U Dubrovniku 16. kolovoza 1957. prima redovničko odijelo iz ruku fr. Anđelka Rabadana. Zgodno je napomenuti da je tada krsno ime Franjo zamijenio redovničkim imenom fr. Nedjeljko, tj. Dominik, po utemeljitelju sv. Dominiku de Guzmánu, ali se njime koristio samo nekoliko godina (do 1970.), vrativši se ipak svome krsnom imenu. U Dubrovniku 17. kolovoza 1958. polaže prve, a 27. rujna 1963. i svečane zavjete. Filozofsko-teološki studij pohađa na Visokoj dominikanskoj bogoslovnoj školi u Dubrovniku od 1958. do 1962. – „uz prekid od 1959. do 1961. zbog služenja vojnoga roka u tadašnjoj JNA, gdje je dobio deset dana nagradnoga dopusta i pet dana zatvora“ (Hrvatska dominikanska provincija, Zagreb). U toj školi stječe bakalaureat iz filozofskih znanosti 1962.

Studij potom nastavlja na Visokoj dominikanskoj bogoslovnoj školi u Dubrovniku (od 1962. do 1963.) i na Rkt. Bogoslovnom fakultetu/ Katoličkom bogoslovnom fakultetu (KBF) u Zagrebu od 1963. do 1966., gdje postiže licencijat (magisterij) iz teoloških znanosti (1966.).

Za svećenika ga je 29. lipnja 1965. u Zagrebu u katedrali zareadio zagrebački nadbiskup kardinal Franjo Šeper. Potom odlazi u Rim gdje od 1966. do 1968. usavršava pomoćne povijesne znanosti na glasovitoj Vatikanskoj školi za paleografiju, diplomatiku i arhivistiku/ Scuola Vaticana di Paleografia, Diplomatica e Archivistica (naziv joj je prvotno glasio Pontificia Scuola Vaticana di Paleografia e Diplomatica, Città del Vaticano). Godine 1968. započinje studij religijske povijesti na Praktičnoj školi visokih studija (École Pratique des Hautes Études) – Odsjeku religijskih znanosti (Section des Sciences religieuses) i na Fakultetu pisama i uljudaba (Faculté des Lettres et Civilisations) Sveučilišta Pariz IV (Paris-Sorbonne/ Paris IV). U Parizu je 27. svibnja 1971. doktorirao tezom: *Les "chrétiens bosniaques" et le mouvement cathare dans l'Occident médiéval aux XIIe-XVe siècles/ these de doctorat/ („Bosanski kršćani“ i katarsko gibanje na srednjovjekovnom Zapadu od XIII. do XV. stoljeća)* na Université Paris-Sorbonne pod mentorstvom prof. Christine Thouzellier. Sažetak doktorata objavljen je pod naslovom „Les «chrétiens bosniaques» et le mouvement cathare au Moyen Age“ u *Revue de l'histoire des religions* (sv. 182, br. °2, 1972., str. 131–181), a kasnije i kao kompletna knjiga na hrvatskom (*Bosansko-humski krstjani i katarsko-dualistički pokret u srednjem vijeku*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost/ *Analecta Croatica Christiana* – Biblioteka Centra za koncilski istraživanja, dokumentaciju i informacije "Kršćanska sadašnjost", vol. VI, 1975.) i francuskom izdanju (*Les chrétiens bosniaques et le mouvement cathare XIIe-XVe siècles*, Publications de la Sorbonne, Serie "N.S. Recherches, 20"; Université de Paris IV – Paris-Sorbonne, Paris – Bruxelles – Louvain: Vander-Oyez – Editions Nauwelaerts, 1976.). Godine 1972. u Parizu je stekao i diplomu iz crkvene povijesti na École Pratique des Hautes Études te diplomu iz francuskoga jezika.

Još za vrijeme trajanja pariškoga studija, 1970. postao je asistent na Katedri crkvene povijesti Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu. Tu je na filozofsko-teološkom studiju i na Institutu za teološku kulturu laika KBF-a od jeseni 1971. pa nadalje kroz nadolazeće akademske godine držao nastavu iz opće i povijesne metodologije, pomoćnih povijesnih znanosti, povijesti Crkve u srednjem vijeku, srednjovjekovne povijesti Crkve u Hrvata, starokršćanske arheologije i povijesti sakralne umjetnosti. Godine 1974. nastupio je kao privatni docent, a od 1975. – obranom habilitacijske radnje *Summa fratris Raynerii OP De Catharis et Leonistis seu pauperibus de Lugduno* – u zvanju je docenta. Pročelnikom Katedre crkvene povijesti i predstojnikom Instituta za crkvenu povijest Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu imenovan je 1984. i na toj je dužnosti ostao sve do svoga umirovljenja 2010. Nastavno i mentorski bio je angažiran i na poslijediplomskom (licencijatskom i doktorskom) studiju KBF-a u Zagrebu.

Iako je tek 1993. izabran u znanstveno-nastavno zvanje izvanrednoga profesora, za redovitoga profesora 1998., a u trajno zvanje redovitoga profesora 2003. godine, (sporost) napredovanja nakon stjecanja docenture treba ponajprije gledati kroz prizmu različitih neprilika koje su snašle KBF u jugoslavenskom socijalističkom razdoblju. Od akademske godine 1994./1995. do 1997./1998. bio je dekan Katoličkoga bogoslovnog fakulteta (Sveučilišta) u Zagrebu. Svoj je fakultet 1996. ponovno uveo u okrilje matičnoga Sveučilišta u Zagrebu s kojeg je isti nepravedno i režimski bio isključen još 1952. godine.

Kao gost predavač djelovao je na sveučilištima u Fribourgu (Švicarska, 1986. i 2008.), Ottawi (Kanada, 1987.), Carcassoneu (Francuska, 1991.) i Parizu (Sorbonne,

2007.). Osim toga od samih početaka i utemeljenja bio je profesor na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Tu je na studiju povijesti od 1994. do 2015. predavao sljedeće kolegije: „Srednjovjekovna povijest“, „Pomoćne povijesne znanosti“, „Uvod u pomoćne povijesne znanosti“, „Hrvati i sveučilišna Europa (12. – 18. st.): hrvatski prinos europskim integracijama“, „Opća i posebna diplomatika, kronologija i sfragistika“ i „Latinska paleografija i epigrafija“. Na diplomskom studiju hrvatskoga latiniteta Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu od 2011. do 2017. držao je nastavu iz „Latinske paleografije i epigrafije“.

Na Odsjeku za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci također je držao nastavu (od 1999. kolegij „Gradski i komunalni život u Hrvatskoj, 12. – 16. st.“ i od 2009. predmete iz područja pomoćnih povijesnih znanosti), a bio je i profesor na novo uspostavljenom Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu.

Kao predavač nastavu je izvodio i na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na poslijediplomskom znanstvenom studiju sociologije (1996.) i poslijediplomskom znanstvenom studiju pedagogije (1998.). Na poslijediplomskom doktorskom studiju kroatologije Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu bio je nositeljem kolegija „Srednjovjekovni kulturni krajolici na hrvatskom prostoru“.

Sudionik je i organizator brojnih znanstvenih skupova i kongresa kako u domovini tako i u inozemstvu te voditelj znanstvenih projekata. Od 1978. urednik je časopisa Instituta za crkvenu povijest Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu *Croatica Christiana periodica*. Prvi broj toga časopisa, objavljen 1977. godine, uredio je svećenik i profesor Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu dr. Antun Ivandija (1917. – 1997.), a uz njega utemeljitelji su bili Marijan Biškup, Bonaventura Duda, Tomislav Janko Šagi-Bunić, Josip Turčinović i, dakako, Franjo Šanjek, „s nakanom da potaknu istraživanja hrvatske crkvene povijesti i religiozne kulture te objavljuju građu i historiografske radove u cilju sustavne i znanstveno utemeljene povijesti Crkve u Hrvata“. Bio je i glavni i odgovorni urednik *Radova Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*. Osim toga bio je član uredništava sljedećih časopisa: *Mémoire dominicane* (Pariz), *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* (Zagreb), *Heresis* (Carcassone), *Starine HAZU* (Zagreb) i dr.

Članstvom je bio prisutan u brojnim povjerenstvima i komisijama Hrvatskoga sabora i različitih ministarstava Republike Hrvatske. Kao sveučilišni profesor bio je član Matične komisije za filozofiju i teologiju (1994. – 2009.), a u mandatima od 1999. do 2005. i njezin predsjednik) i Područnoga vijeća za humanističke znanosti (2005. – 2009.), te u mandatu od 2001. član Odbora za dodjelu državnih nagrada za znanost Hrvatskog sabora i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske. Od 2005. do 2013. predsjednik je Upravnoga vijeća Hrvatskoga memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata (HMDCDR) u Zagrebu.

Od 1992. do 1999. Franjo Šanjek je bio i prvi predsjednik Hrvatskoga nacionalnog odbora za povijesne znanosti (HNOPZ) u Zagrebu – krovne strukovne organizacije hrvatskih povjesničara i povjesničarki – a čija je zadaća „da analizira, potiče, pomaže i razvija povijesne znanosti u Republici Hrvatskoj, da potiče i potpomaže slobodu mišljenja i izražavanja na području povijesnih znanosti; da se zalaže za poštivanje profesionalnih etičkih načela među svojim članovima; da promiče hrvatsku povijesnu znanost u svijetu; da koordinira organizaciju znanstvenih skupova i simpozija s područja povijesnih znanosti“. HNOPZ je zahvaljujući Franji Šanjeku od 1995. primljen u članstvo Međunarodnoga odbora za povijesne znanosti (Comité International des Sciences Historiques – CISH/ International Committee of Historical Sciences – ICHS) te je bio i glavni organizator Prvoga kongresa hrvatskih povjesničara koji se održao u Zagrebu 1999. i nastavio 2000. godine, čija je glavna tema bila *Hrvatski nacionalni i državni identitet i kontinuitet*. Igrom slučaja, njegova

životopisa tj. biobibliografije nema u *Leksikonu Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti*, (Zagreb: FF-press – Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatski nacionalni odbor za povijesne znanosti, 2004.). Od 1995. do 2005. bio je i predsjednik Nacionalnoga odbora za komparativnu crkvenu povijest.

Za redovitoga člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Razredu za društvene znanosti izabran je 30. siječnja 1997. godine i sve do svoje smrti bio je jedini svećenik u redovima akademika. Od 2008. do 2016. bio je voditelj Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru, a od 2016. do smrti voditelj Zavoda za znanstveni i umjetnički rad HAZU u Đakovu. Član je Predsjedništva Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti od 2011. do 2014., a od 2015. do 2018. bio je i zamjenik tajnika Razreda za društvene znanosti HAZU.

Predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman odlikovao ga je 1996. godine Redom Danice Hrvatske s likom Marka Marulića za osobite zasluge u kulturi, a 2004. dodijeljena mu je Godišnja državna nagrada za znanost, za značajno znanstveno dostignuće u području humanističkih znanosti, za istaknutu knjigu *Bosansko-humski krstjani u povijesnim vrelima (13. – 15. st.)* (Zagreb, 2003.), a koja predstavlja „znanstveni doprinos proučavanju europskih vjerskih strujanja u razvijenom srednjem vijeku“.

U svom znanstvenom radu Franjo Šanjek temeljito se bavio crkvenom poviješću Hrvatske u europskom kontekstu od srednjega vijeka do 20. stoljeća, posebno se posvetivši religiozno-društvenim pokretima od 12. do 15. stoljeća – „bosansko-humskim krstjanima“, potom proučavanju europskoga i hrvatskoga srednjovjekovlja, ulogom hrvatskih intelektualaca u razvoju srednjovjekovne europske kršćanske teološke, povijesne i filozofske misli te školstva. Ovo su neke od njegovih omiljenih tema: problem siromaštva, problem žene u europskoj uljudbi, redovništvo, razvoj školstva u Hrvata, hrvatska knjiška kultura, inkvizicija, Hrvati na Pariškom i drugim europskim sveučilištima, Hrvati u europskoj humanistici, Hrvati i ljudska prava, stoljetne veze Hrvata s Apostolskom Stolicom, Hrvati i povijesne znanosti, utjecaj i uloga hrvatskih ljudi na svjetska duhovna, kulturna i politička gibanja (Dalmatinac Djawhar, Herman Dalmatin, Augustin Kažotić, Martin Zadrarin, Ivan Stojković, Andrija Jamometić, Marko Marulić, i dr.).

Dosta je radio i na izdavanju i prevođenju povijesnih izvora te prevođenju s francuskoga na hrvatski i obratno. Bio je član Teološkoga društva „Kršćanska sadašnjost“ te revan autor, urednik i priređivač u „Kršćanskoj sadašnjosti“. Suradnik je i različitih enciklopedijskih i leksikografskih izdanja publiciranih u Hrvatskoj, Francuskoj, Belgiji, Njemačkoj, Poljskoj, Engleskoj i dr. To su npr. *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques*, *Encyclopedia of the Middle Ages*, *Dictionnaire encyclopédique du Moyen âge* i dr.

Osim već spomenutih, ovo su njegova najvažnija knjižna djela: *Crkva i kršćanstvo u Hrvata. Srednji vijek* (1988.; 2. prerađeno i dopunjeno izdanje, 1993., Zagreb, Kršćanska sadašnjost/ Priručnici – Biblioteka Centra za koncilski istraživanja, dokumentaciju i informacije "Kršćanska sadašnjost", sv. 23), *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru: Pregled religiozne povijesti Hrvata (7. – 20. st.)* (1991.; 2. izdanje, 1996., Zagreb, Kršćanska sadašnjost/ Priručnici – Biblioteka Centra za koncilski istraživanja, dokumentaciju i informacije "Kršćanska sadašnjost", sv. 27), *Kronološki pregled hrvatske i svjetske povijesti* (1996., Zagreb, Kršćanska sadašnjost/ Izvan nizova), *Osnove latinske paleografije hrvatskog srednjovjekovlja* (1996., Zagreb, Kršćanska sadašnjost/ Priručnici, sv. 32), *Izabrane teme iz srednjovjekovne povijesti* (2000., Zagreb, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu/ *Manualia*, sv. 1), *Bosansko-humski krstjani u povijesnim vrelima (13. – 15. st.)* (2003., Zagreb, Barbat/ *Homines, tempora, loci*), *Latinska paleografija i diplomatika* (2004.; 2005., Zagreb, Hrvatski

studiji Sveučilišta u Zagrebu/ Biblioteka Povijest, sv. 4 – *Manualia Universitatis studiorum Zagrabiensis*), *Dominikanci i Hrvati: osam stoljeća zajedništva (13. – 21. stoljeće)* (2008., Zagreb, Kršćanska sadašnjost/ *Analecta Croatica Christiana*, sv. 39 i *Dominikanska naklada Istina/ Dominikanska baština*, knj. 5), *Hrvatski udio u izgradnji europskog kulturnog prostora* (2013., Zagreb, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti/ Predavanja održana u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, sv. 88) i *Les relations franco-croates dans le domaine de la culture, des études et des sciences, VIIIè – XIXè siècles* (2015., Paris, L'Harmattan/ *Croatica*).

U suradnji s prof. dr. sc. Mirjanom Polić Bobić priredio je i 1994. godine objavio djelo hrvatskoga dominikanca Vinka Paletina *Rasprava o pravu i opravdanosti rata što ga španjolski vladari vode protiv naroda Zapadne Indije/ Tratado del derecho y justicia dela guerra que tienen los reyes de España contra las naciones dela Yndia Occidental* (1559.). Uvodnu studiju, kritički aparat uz Paletinovu raspravu, pregled bibliografije i kronologiju događaja potpisuje Franjo Šanjek, a obradu rukopisa te prijevode na hrvatski i španjolski jezik Mirjana Polić Bobić (Zagreb, Nakladni zavod Globus/ Biblioteka Posebna izdanja).

Za knjigu *Kratko izvješće o uništenju Indija* Bartolomea de las Casasa napisao je uvod, bilješke i kronološki pregled (1982.), za *Raspravu o bitima (De essentiis)* Hermana Dalmatina (oko 1105./1110. – poslije 1154.) napisao je uvodnu studiju (1990.), a isto je učinio i za izdanje njegova djela *De indagacione cordis/ O preispitivanju srca* (2009.). Priredio je i(li) sudjelovao u izdavanju sljedećih djela – Guy i Jean Testas, *Inkvizicija* (1982.); Iohannis Stojković de Ragusio, *Tractatus de ecclesia* (1983.); Franjo Rački, *Bogomili i Patareni* (2003.); Ivan Stojković-Dubrovčanin, *Konkordancija nepromjenjivih dijelova Biblije* (2006.); Juraj Slovinac, *Dvorac djevičanstva* (2006.); Augustin Kažotić, *Bogoslovni spisi – Scripta theologica* (2007.). Također je priredio i napisao uvodnu studiju za djelo Mavra Orbinija *Kraljevstvo Slavena* (1999.) te priredio dvojezično izdanje „Raspave između rimokatolika i bosanskog patarena“ Pavla Dalmatina (1170./ 1175. – 1255.) u *Starinama HAZU* (2000.) i dr.

U suradnji s Božidarom Petračem priredio je knjigu *Ivan Pavao II. i Hrvati* (1995.). Koautor je i *Hrvatskog povijesnog zemljovida: Povijesnog atlasa za osnovnu i srednju školu* u više izdanja (posljednje 2014.) te nekoliko školskih udžbenika. Samostalno je, primjerice, uredio zbornik radova s međunarodnoga simpozija *Misao i djelo Ivana Stojkovića* (1390/95. – 1443.) održanoga u Dubrovniku od 26. do 28. svibnja 1983. (1986.), potom zbornike radova *Fenomen "krstjani" u srednjovjekovnoj Bosni i Humu* (2005.), *Međunarodni znanstveni skup Josip Juraj Strossmayer* (Zagreb, 19. svibnja 2005. – Đakovo, 20. svibnja 2005.): *Povodom 190. obljetnice rođenja i 100. obljetnice smrti* (zbornik radova) (2006.) i *Ilirske pokrajine (1809. – 1813.): Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti prigodom dvjestote obljetnice proglašenja Ilirskih pokrajina* (Zagreb – Zadar, 1. – 3. listopada 2009. (2010.)). Kao član uredništva uz Ivana Kampuša i Luju Margetića uredio je zbornik *Zagrebački Gradec 1242 - 1850.* (1994.) istoimenoga znanstvenog skupa koji je održan 1992. u Zagrebu, u povodu obilježavanja 750. obljetnice Zlatne bule Bele IV. izdane zagrebačkom Gradecu.

Philippe Chenaux, Emilio Marin i Franjo Šanjek zajednički su pak uredili izdanje *La Chiesa croata e il Concilio Vaticano II.* (2011.), a Emilio Marin, Franjo Šanjek i Michel Zink zbornik kolokvija *Les projets franco-croates et les savants français qui se sont illustrés dans la recherche et la valorisation du patrimoine croate/ Francusko-hrvatski projekti i francuski znanstvenici, istaknuti u istraživanju i vrednovanju hrvatske baštine* (2016.). Tu su još i zbornici *Kamo ide istočna Hrvatska? Demografsko stanje, prognoze i traženje izlaska iz krize Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema* (zbornik radova sa znanstvenoga skupa održanoga 1. prosinca 2017. u Đakovu, urednici Franjo Šanjek,

Pero Aračić, Mirko Ćurić, 2018.) i *Pavao Matija Sučić biskup bosanski ili đakovački i srijemski (11. siječnja 1767. – 13. travnja 1834.): 250 godina od rođenja* (zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa održanog 15. prosinca 2017. u Đakovu i 8. ožujka 2018. u Subotici, urednici Franjo Šanjek, Pero Aračić i Mirko Ćurić, 2018.).

Franjo Šanjek vrlo je aktivno participirao autorski i priređivački u višesvesčanoj i višejezičnoj ediciji Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti *Hrvatska i Europa*. Glavni je urednik i prvoga sveska knjige-sinteze *Povijest Hrvata* (srednji vijek) koju je objavila Školska knjiga 2003. godine, te suradnik u preostale dvije (knj. 2. *Povijest Hrvata – Od kraja 15. stoljeća do kraja Prvoga svjetskog rata*, Zagreb, 2005.; knj. 3. *Povijest Hrvata – Od 1918. do danas*, Zagreb, 2007.). Glavni je urednik i spomenice-monografije *150 godina Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 1861. – 2011.* (2011.). Surađivao je i na velikoj izložbi i pisanju kataloga *I Croati – cristianesimo, arte e cultura*, koja je bila postavljena od 28. listopada 1999. do 15. siječnja 2000. u Vatikanskoj knjižnici (Biblioteca Apostolica Vaticana, Salone sistino). Uz izložbu objavljen je i reprezentativni katalog na talijanskom i engleskom jeziku: *I Croati – cristianesimo, arte e cultura (Biblioteca Apostolica Vaticana, Salone sistino, Vatican, 28 ottobre 1999 - 15 gennaio 2000)*, redazione del catalogo della mostra Tomislav Mrkonjić, Zagreb: Ministero della cultura della Repubblica di Croazia, Galleria Klovičevi dvori, 1999./ *The Croats: Christianity, Culture, Art*, catalogue editors Vladimir Marković and Anđelko Badurina, Zagreb: Ministry of Culture the Republic of Croatia and The Gallery of Klovičevi dvori, 1999. Najzad, s dr. sc. Brankom Grbavac uredio je i priredio prvi i jedini *Leksikon hrvatskoga srednjovjekovlja* – objavljen 2018. u izdanju Školske knjige u Zagrebu.

I školovavši se u brojnim gradovima, najveći dio života ipak je boravio u Zagrebu, u svom dominikanskom samostanu Kraljice sv. Krunice, i to od 1950. do 1952., od 1963. do 1966. i od 1971. do smrti. U svojoj redovničkoj zajednici obavljao je različite službe – u više mandata bio je arhivist, samostanski lektor, magistar studenata, promicatelj studija, ispitivač ređenika te član raznih vijeća, povjerenstava i komisija Hrvatske dominikanske provincije. U lipnju 2003. bio je izabran i potvrđen od Generalne kurije dominikanskoga reda za provincijala Hrvatske dominikanske provincije Navještenja Blažene Djevice Marije. Međutim, predloženu i ponuđenu, ali i zasluženu službu provincijala otklonio je zahvalivši se svojoj subraći na njoj.

Na kraju, kroz nekoliko crtica, želio bih se osobno prisjetiti o. Franje Šanjeka kroz našu zajedničku suradnju. Kao prvo i kao njegov student, ali matični student zagrebačkoga Filozofskoga fakulteta, slušao sam na KBF-u brojna njegova predavanja i kolegije koji su bili vrlo zanimljivi i poticajni. Osjećao se tu dobro pariški akademski i intelektualni utjecaj na njegov odgoj i obrazovanje. Može se to dobro iščitati i preko njegovih udžbenika *Crkva i kršćanstvo u Hrvata: Srednji vijek* (1988. i 1993.) i *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru: Pregled religiozne povijesti Hrvata* (7. – 20. st.) (1991. i 1996.) u odnosu na njegove časne predšasnike (usp. primjerice Josip Buturac i Antun Ivandija, *Povijest Katoličke Crkve među Hrvatima*, Zagreb: Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda, 1973.). Među mojim prvim publiciranim radovima (iz 2002.), dok sam bio još student, nalazi se i jedan objavljen na stranicama znanstvenoga časopisa *Croatica Christiana periodica*. Kasnije mi je prof. Šanjek bio i član povjerenstva za obranu moje doktorske disertacije (20. VII. 2010.). Jako dobru suradnju ostvarili smo u organizaciji međunarodnoga i interdisciplinarnoga znanstvenog skupa o životu i djelu akademika Branka Fučića (1920. – 1999.) pod nazivom „Az grišni diak Branko pridivkom Fučić“ koji je održan u Malinskoj na otoku Krku 30. i 31. siječnja te 1. veljače 2009., kada je podnio referat „Branko Fučić – počasni doktor Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (1983. – 1985.)“, te potom prilikom publiciranja istoimena zbornika (2011.), priskrbivši mu međunarodnu

recenziju od dr. sc. Luca Oreskovica sa Université Paris-Sorbonne, Paris IV. Također mi je ustupio pripadajuću dokumentaciju KBF-a u vezi s podjeljivanjem počasnoga doktorata Branku Fučiću. Posljednja zajednička suradnja bila je realizirana na njegovu važnom projektu, tj. na *Leksikonu hrvatskoga srednjovjekovlja* čiji sam rukopis ovako ocijenio: „*Leksikon hrvatskoga srednjovjekovlja (LHS) – Lexicon medii aevi Croatiae* – kolektivno je djelo eminentnih hrvatskih stručnjaka različitih profila i znanstvenih usmjerenja (...). Autori pojedinih priloga su povjesničari, teolozi, filozofi, filolozi, arhivisti (...). *Leksikon hrvatskoga srednjovjekovlja* tematski sadrži četiri zaokružene cjeline u kojima se obrađuju osobe, događaji, pojmovi i kronologija. U prvom i temeljnom dijelu prikazane su istaknute osobe, događaji i pojmovi iz srednjovjekovnog doba hrvatskih povijesnih područja uklopljenih u europski kulturni, vjerski i politički kontekst. Taj dio sadrži i cijeli niz manje poznatih ili dosad neobrađenih pojmova. Drugi i treći dio čine stručni termini i geografska imena (izradio F. Šanjek) te pravno-povijesno nazivlje korišteno u hrvatskom srednjovjekovlju (izradio L. Margetić). Zadnji, četvrti dio jest kronologija – korisni usporedni kronološki pregled događaja europske/svjetske i hrvatske povijesti u rasponu od 2/3. do 16. stoljeća. *Leksikon* je opremljen i nužnom bibliografijom razrađenom na časopise, enciklopedije, leksikone i općim popisom referentne literature. *Leksikon hrvatskoga srednjovjekovlja* metodološki je usporediv sa sličnim izdanjima europske historiografije (npr. *Dictionnaire encyclopédique du Moyen âge*, *The Oxford Dictionary of the Middle Ages* ili s *Lexikon des Mittelalters*) ispunjavajući tako prazninu koja je postojala u našoj leksikografiji jer je zadnji sličan, ali i upola opsegom manji i sadržajem skromniji, izdavački poduhvat bio realiziran prije pola stoljeća objavom školskog leksikona *Povijest* (autori O. Salzer i H. Matković). Interdisciplinarnim pristupom na stranicama *Leksikona* dobivamo uvid u tisuću godina povijesti koja se odigrala na prostorima koje danas baštinimo, a koje smo kao narod posebno obilježili i obogatili našom pisanom kulturom u ranom srednjem vijeku koja je bila trojezična (hrvatski, srednjovjekovni latinski, staroslavenski/crkvenoslavenski) i tropismena (latinica, glagoljica, ćirilica) te umjetničkim izričajem na hrvatskom društvenom i političkom prostoru. U svakom pogledu preporučujem publiciranje *Leksikona hrvatskoga srednjovjekovlja* jer svojim sadržajem i koncepcijom predstavlja vrijedan i samosvojan prinos našoj medievistici i uopće historiografiji i leksikografiji“ (Zagreb, 29. VIII. 2013.).

Leksikon hrvatskoga srednjovjekovlja svečano smo predstavili 13. ožujka 2018. u palači Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Nakon uvodne riječi akademika Zvonka Kusića, predsjednika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, o *Leksikonu* su govorili akademik August Kovačec, doc. dr. sc. Tomislav Galović, dr. sc. Ante Žužul, akademik Franjo Šanjek, dr. sc. Branka Grbavac i dr. sc. Deniver Vukelić.

U subotu 27. srpnja 2019. u Zagrebu je u 81. godini života, 61. redovništva i 54. godini svećeništva umro akademik Franjo Šanjek – dominikanac, istaknuti hrvatski povjesničar i medievist te redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU). Sahranjen je na groblju Mirogoj 31. srpnja 2019. godine uz prisustvo svoje dominikanske braće, rodbine i bližnjih, svećenika i redovnika, profesora i brojnih prijatelja te poštovatelja.

Kao znak zahvalnosti za sve učinjeno u hrvatskoj znanosti i kulturi, napose humanističkim i društvenim znanostima, u studenome 2009. njemu u čast, a u izdanju Dominikanske naklade Istina i Kršćanske sadašnjosti te pod uredništvom Lovorke Čoralić i fr. Slavka Sliškovića OP, objavljen je opsežan zbornik radova pod naslovom *Humanitas et litterae: Ad honorem Franjo Šanjek / Zbornik u čast Franje Šanjeka* (Dominikanska baština, knj. 6/ *Analecta Croatica Christiana*, sv. 40).



Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 14 2019.

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 14 2019.

Pro Tempore

Časopis studenata povijesti,
godina XIV, broj 14, 2019.

Glavni i odgovorni urednik
Mihaela Marić

Zamjenik glavnog urednika
Saša Vuković

Uredništvo
Matea Altić, Ivan Grkeš, Marta Janković,
Mario Katić, Igor Krnjeta, Mihaela Marić,
Petar Plastić, Saša Vuković

Urednici pripravnici
Andrija Banović, Alen Obrazović,
Alen Okreša

Redakcija
Matea Altić, Andrija Banović, Ivan Grkeš,
Marta Janković, Mario Katić, Igor Krnjeta,
Mihaela Marić, Alen Obrazović, Alen Okreša,
Petar Plastić, Saša Vuković

Tajnik uredništva
Petar Plastić

Recenzenti
dr. sc. Miroslav Bertoša
dr. sc. Zrinka Blažević
dr. sc. Branimir Janković
Marko Lovrić
dr. sc. Jelena Marohnić
dr. sc. Josip Mihaljević
dr. sc. Jasmina Osterman
dr. sc. Martin Previšić
Filip Šimetin Šegvić, asist.
dr. sc. Ivica Šute

Lektura i korektura
Franka Belović, Danijel Blazsetin, Lucijan
Borić, Paula Bradić, Katarina Cukovečki,
Paula Fajt, Tanja Jelinić, Ivana Kovačić,
Ema Maglić, Mateja Papić, Borna Treska

Oblikovanje
Tomislav Vlanić

Prijevod s engleskog jezika
Mateo Gospić, Paula Fajt, Alen Obrazović

Izdavač
Klub studenata povijesti – ISHA Zagreb

Tisak
Tiskara Zelina d.d.

Naklada
Tiskano u 150 primjeraka

ISSN: 1334-8302

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim radovima
izražavaju isključivo stavove i mišljenja
autora i ne predstavljaju nužno stavove i
mišljenja uredništva i izdavača

Izdavanje ovog časopisa financijski su
omogućili:

Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu

Centar za komparativnohistorijske i
interkulturne studije Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu

Redakcija časopisa Pro tempore im iskreno
zahvaljuje na financijskoj podršci.

Časopis se ne naplaćuje.

Adresa uredništva
Klub studenata povijesti – ISHA Zagreb
(za: Uredništvo Pro tempore),
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb

Kontakt
pt.urednistvo@gmail.com